

अनुकम्पायां कन् । बालके शिशौ । “तं त्वण्कृष्णकं
कृष्णं स्तौतुवाचमानमभीष्टम्” “तस्य हवा एष
कृष्णके उत्तमैस्तरामेतस्मिन् कृतनिजाभिमानस्याहरह
स्तत्पोषणपालनप्रीणनलालनानुष्ठानेन” “अहो वतायं
हरिणकृष्णकः कृष्णः” इति च भाग० ५, ८, ७, ८, ९,
“एषकृष्णकं हरिणबालकम्” श्रीधरः ।

कृष्णञ्ज पुं स्त्री० कृष्णं शब्दकारकं स्वरभेदं जरयति अन्तर्भूत-
णप्रथे ज्ञ बा० उ प्र०० मुम् । वनवास्तूके शाकभेदे (वन-
वेद्यया) “कृष्णो मधुरोरुच्यो दीपनः पाचनोद्भूतः ।
तच्छाकं तु त्रिदोषघ्नं मधुरं रुचिकारकम् । ईषत्कषायं
संचाहि पित्तक्षेपहरं लघुं राजनि० । स्त्रीत्वमप्यल ।

कृष्णञ्जर पुं कृष्णं जरयति हृ-बा० खच् । वनवास्तूके राजनि०
कृष्णप पुं कृष्ण-कृष्णं संप्र० । त्यक्तप्राये स्रुतदेहे श्वेत्तमरः
“पारायखां महाराज । दर्शनेपुष्पमहेवमम् । तस्या द्वारं
समासाद्य न्यसेथाः कृष्णं क्वचित् । तं दृष्ट्वा यो नियतं त
स संवर्त्तो भङ्गीपते !” । नारदोक्तौ “कृष्णं स्थापयामास
नारदस्य वचः शरन् । यौगयेन विप्रस्य पुरोद्धारम-
वाविशत्” “ततः स कृष्णं दृष्ट्वा सहसा संन्यवर्त्तत” भा०
आन० ६५० । “शोणितवर्णं वेदनं कृष्णपगन्धनल्यं
रक्तेन” सुश्रु० अर्द्धश्री० पा० । २ प्रतिगन्धे पुं ३ तद-
ति त्रि० सेदि० । “कृष्णं मस्तुलाङ्गमं सुगन्धं कथितं बद्धं”
माधवनि० “तस्य देवा यावन्मातृमिव गन्धस्यापजन्तु स्तं
पशुवद्धुः स एव पशुवु कृष्णपगन्धस्तस्मात् कृष्णपग-
न्धाद्विपिगृहीत” यत० ब्रा० ४, १, २, ८ । (वड्या)
४ अस्त्रभेदे । “शक्तिभिः कयचैश्चितैः कृष्णै रङ्गु
शरपि” भा० भी० ५७ अ० । कृष्णपल्लवन्तु हेमा० प०
ख० लक्षणसमुच्चये दर्शितं यथा

“जमदग्निं प्रति लशनाः प्रोवाच साधुष्टं कृष्णपा-
नां विधानं यथाष्टं कथयामि शृणु विंशत्यङ्गुलोऽटा-
दशाङ्गुलः षोडशाङ्गुलश्चेति अष्टमध्याधमत्वेन कृष्णपोऽ-
ङ्गुलमाने त्रिविधोभवेदेवं प्रलप्रमाणे विंशतिपलः षोड-
शपलोद्वादशपलश्चेति । बालयोग्यानामेतत् प्रमाणमुक्त-
मबालानां तु कृष्णपल्लिंशतपलः अष्टः पञ्चविंशतिप-
लोमध्यमः विंशतिपलस्तु निकटः, ये षड्विंशत्यङ्गुलो
द्वाविंशत्यङ्गुलोमध्यमः कनिष्ठस्तु विंशत्यङ्गुलो भवेत्”
कृष्णपेति पाठान्तरम् । ५ यवतुल्ये निश्चैतन्ये जडे देहादौ
“आश्चर्यमेतत् यदसत्सु सर्वदा महद्दिनिन्दा
कृष्णपात्मादिपु” भाग० ४, ४, १४, “कृष्णं जडं य-

रीरं तदेवात्मेति यदन्ति ये तेषु” श्रीधरः । गौरा०
डीप् । द्विद्वारिकायां (गुह्याशालिक) स्त्री० मेदि०
कृष्णारु त्रि० कृष्ण-शब्दे बा० आरु संप्र० कृष्णशीले “सह-
दानुं पुरङ्गतं क्षियन्महस्तमिन्द्र ! संपिन्कृष्णारुम्”
अ० २, २०, ८, “कृष्णारुं कृष्णशीलम्” भा० ।

कृष्णाल पुं कृष्ण-कालन् संप्र० । देशभेदे सि० कौ० ।

कृष्णि पुं कृष्ण-इत् । १ तन्दृष्टे मेदि० । २ आदानादक्रिया
मन्दकरान्ति त्रि० अम० । “दौहदविमाननात् कुजं
कुणिं खञ्जं जडं वामनं विक्ताक्षमनखं वा नारी कुतं
जनयति, सुश्रु०” गर्भो वातप्रकोपेण दौहदे चावमानिते ।
भवेत्कुजः कृष्णः पङ्कः सूको मिन्निष्ण एव च” सुश्रु०
कुणेर्भा० घञ् । कौश्ल्य हस्तस्यादानादिविघातरूपे
दोषे “एकादशेन्द्रियवधाः” सा० का० व्याख्यायां कौमुद्यां
“बाधिर्यं कुष्ठिताम्वत्सम् जडताऽजिघ्रता तथा । मूकता
कौशलपङ्कत्वकौव्योदावर्त्तमन्दताः” इन्द्रियभेदेन क्रिया-
विघातभेदो दर्शितः ।

कृष्णिन्द पुं कृष्ण-भावे किन्दच् संप्र० । शब्दे उज्ज्वलद०
कृष्णिपदी स्त्री कृष्णिव कृष्णितयक्तिः पादोऽस्याः कुम्भप-
द्या० डीप् पङ्कावश्च । क्रियामन्दपादयुक्तस्त्रियाम् ।

कृष्णक त्रि० कुटि-एवल् । स्थूले शब्दरत्ना० ।

कृष्ण त्रि० कुटि-वैकल्पे अच् । १ क्रियासु मन्दे अकर्मण्ये अ-
मरः “पूर्वं तपोवीर्यमहसु कृष्णम्” कुमा० “विभाव-
सोस्तुल्यमकृष्णमण्डलम्” (सुदर्शनम्) भा० आ० १६ अ० ।
२ मूर्खे मेदि० । कर्त्तरि क्त कृष्णित तत्तथै । “दृढस्य
हन्तः कुलिशं कृष्णताद्रीय लक्ष्यते” कुमा० ।

कृष्णक त्रि० कुटि-एवल् । १ सङ्घुचिते क्रियामन्दे । २ मूर्खे
पुं शब्दमा० ३ तत्प्रधानदेशभेदे पुं भूम्नि । “मालया
वल्गुवा शैव तथैवापरयज्जयाः । कुलिन्दाः कालकाश्चैव
कृष्णकाः करटास्तथा” भा० भी० ६ जनपदकथने ।

कृष्ण न० कृष्णप्रते रक्ष्यते जलं वङ्गिर्वाङ्ग कुडि-रक्षणे आधा-
रे-अच् णिलोपः । जलाधारे वृत्ताकारे १ पातभेदे (कृष्ण)
“भुवं कोष्णेन कुण्डोष्ठी” रघुः “अत्सरुका कुण्डप्रति
रूपाश्मसाः” कात्या० श्रौ० २४, ४, ४, “अत्सरुकाः अष्ट-
नकाः कुण्डप्रतिरूपा वृत्ताकाराः” कर्कः । २ देवादिखात-
जलाशये अगस्तप्रकुण्डं समर्षिकुण्डं शोमकुण्डम् ३ कस-
ण्डलौ स्त्री गौरा० डीप् मेदि० । होमार्थमग्न्याधारे ४ स्वा-
नभेदे । तल्लक्षणादकं हेमा० दा० ख० दर्शितं तथा ।

“मपिषत्पुराणे “विदिपादान्तरत्नकृष्णानि नव पञ्च